

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի 2019 թ. գիտական և գիտակազմակերպչական
գործունեության հիմնական արդյունքների մասին

1. Կարևորագույն արդյունքները.

«Հայոց պետականության հիմնախնդիրները հնագույն ժամանակներից մինչև 1918թ.» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ **ակ. Ա. Մելքոնյան**) աղբյուրագիտական լայն հենքի վրա ուսումնասիրվել է արևմտահայ հասարակական-քաղաքական կյանքը 1917–1918թթ., մասնավորապես Անդրկովկասի իշխանությունների՝ Կոմիսարիատի և Մեյմի, հայկական ազգային մարմինների, կուսակցությունների, առանձին անհատների վարած ռազմաքաղաքական գործունեության արդյունքում Էրզրումի պաշտպանության և անկման պատճառների հիմնահարցը:

«Հայաստանը և հայությունը նորագույն ժամանակաշրջանում: Հայկական հարց և Հայոց ցեղասպանություն» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ **պ.գ.դ. Կ. Խաչատրյան**) արխիվային փաստաթղթերի, ականատեսների վկայությունների, մամուլի նյութերի և տարբեր հետազոտողների ուսումնասիրությունների հիման վրա ներկայացվել է ցեղասպանության իրագործմամբ հայ ժողովրդին հասցված տարածքային, ժողովրդագրական, մշակութային և նյութական կորուստները, որոշակիացվում են դրանց ծավալներն ու հետևանքները, ինչպես նաև առաջարկներ են արվում Հայոց ցեղասպանության հետևանքների հաղթահարման՝ հատուցման գործընթացի կառուցակարգերի մեթոդաբանական հիմքերի վերաբերյալ:

Աշխատանքն իրականացվել է Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակի Համահայկական հռչակագրի ընդունումից հետո ՀՀ ԳԱԱ Հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի նախաձեռնությամբ Հայոց ցեղասպանության հետևանքների հաղթահարման հիմնախնդիրներով զբաղվող հետազոտական խմբի կողմից:

2. Բազային ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները.

«Հայոց պետականության հիմնախնդիրները հնագույն ժամանակներից մինչև 1918թ.» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ **ա. Ա. Մելքոնյան**) հրատարակվել են.

- Ա.-Դոյի (Տեր-Մարտիրոսյան Հովհաննես) «Հայության երկունքը» /հրատ. պատր.՝ Վ. Ղազախեցյան, Ռ. Գասպարյան, Ռ. Սահակյան, Հ. Սուքիասյան/ աշխատությունը, որը նվիրված է Առաջին աշխարհամարտին հայության մասնակցությանը, ուր լուսաբանված է նաև Հայաստանի 1917–1920 թթ. պատմությունը: Այն շարադրված է իրադարձությունների անմիջական մասնակցի կողմից և եզակի աշխատանք է նշյալ ժամանակաշրջանի իրադարձությունների ուսումնասիրման համար:

- Գեղամ Հովհաննիսյանի «Արփիար Արփիարյան. Հասարակական-քաղաքական հայացքներն ու գործունեությունը» աշխատությունը, որը նվիրված է 19-րդ դարի վերջի և 20-րդ դարի սկզբի հայ ազգային-ազատագրական շարժման նշանավոր գործիչ, գրող, հրապարակախոս Ա. Արփիարյանի (1851–1908 թթ.) հասարակական-քաղաքական հայացքների ու գործունեության լուսաբանմանը: Մենագրության մեջ օգտագործված սկզբնաղբյուրների, մամուլի, արխիվային նյութերի և ժամանակակիցների հուշերի հիման վրա համակողմանիորեն ներկայացվել է նրա հրապարակախոսական, ազգային-հասարակական և կուսակցական գործունեությունը:

«Հայաստանը և հայությունը նորագույն ժամանակաշրջանում: Հայկական հարց և Հայոց ցեղասպանություն» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ **պ.գ.դ. Կ. Խաչատրյան**) հրատարակվել են.

- Գագիկ Ժամհարյանի «Հայաստանի խորհրդային ժամանակաշրջանի առօրեականության պատմության դրվագներ (1920–1930-ական թթ.)» աշխատությունը, որը նվիրված է սոցիալական և առօրեականության պատմության հիմնահարցերին, հայ պատմագիտության կողմից դրանց

ուսումնասիրության աստիճանին: Գրքում բացահայտված են 1920–1930-ական թթ. Խորհրդային Հայաստանի առօրյա կյանքի մի շարք ուշագրավ դրվագներ:

- Հովհաննես Թումանյանի «Նորահայտ փաստաթղթեր» /աշխատասիրությամբ՝ Հ. Կ. Սուքիասյանի/ ժողովածուն, որում հրատարակված են հայ մեծանուն բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի հասարակական բազմաշերտ գործունեությունը լուսաբանող, ինչպես նաև նրա հիսնամյակի և վաթսունամյակի տոնակատարություններին, ստեղծագործությունների տպագրությանը, տարածմանն ու գնահատմանը վերաբերող նորահայտ փաստաթղթեր: Ժամանակագրական տեսակետից դրանք վերաբերում են 1918–1929 թվականներին:

- Կլիմենտ Հարությունյանի «Воины-армяне в боях за Белоруссию в Великой Отечественной войне» աշխատությունը, որում ՌԴ Պաշտպանության նախարարության Կենտրոնական, Բելառուսի Հանրապետության ազգային և այլ արխիվների նորահայտ փաստաթղթերի, համապատասխան գրականության և մամուլի նյութերի հիման վրա լուսաբանված է Հայրենական Մեծ պատերազմի տարիներին Բելառուսիայի համար մղված մարտերում հայ ռազմիկների հերոսական մասնակցության էջերը:

- Կլիմենտ Հարությունյանի «Воины-армяне в боях за Крым и Керчь. 1941-1944» աշխատությունը, որում ՌԴ Պաշտպանության նախարարության Կենտրոնական, ՌԴ Պաշտպանության նախարարության կենտրոնական ռազմածովային, Ռուսաստանի ռազմաօդային, ՌԴ ԴԱԾ կենտրոնական, Ռուսաստանի սոցիալ-քաղաքական հետազոտությունների պետական, Հայաստանի ազգային արխիվների փաստաթղթերի, համապատասխան գրականության և մամուլի նյութերի հիման վրա համակողմանիորեն լուսաբանված է 1941–1944 թթ. Դրիմի և Կերչի համար մղված մարտերում հայ ռազմիկների մասնակցությունը: Տրված է Խորհրդային միության հայ հերոսների հստակեցված ցուցակները, որոնք արժանացել են Դրիմի և Կերչի համար մղված մարտերում:

«Աղբյուրագիտություն և պատմագրություն» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ պ.գ.թ. Ա. Շահնազարյան) հրատարակվել է.

- Գայանե Մախմուրյանի «Армения в политике США 1917–1923 гг.» աշխատությունը, որում արխիվային հարուստ նյութի օգնությամբ ներկայացված է Հայկական հարցի պատմությունը, մասնավորապես՝ Հայաստանի Հանրապետության 1918–1920 թթ. ինքնապահպանման, պաշտպանության, պետականաշինության և արտաքին քաղաքականության հիմնախնդիրները, ԱՄՆ-ի հետ հարաբերությունները, ներառյալ մանդատի և լայնամասշտաբ հումանիտար օգնության խնդիրները: Մանրամասնորեն վերլուծված են ԱՄՆ նախագահի և Պետդեպարտամենտի աշխատանքը, Հայաստանի Հանրապետության և ԱՄՆ-ի դիվանագետների ու կառավարության տեղն ու մասնակցությունը Փարիզի խաղաղության վեհաժողովի աշխատանքներին և Սևրի պայմանագրի ստորագրմանը: Ներկայացված են նաև ամերիկյան միսիոներների, Մերձավոր Արևելքում Ամերիկայի նպաստամատույց կոմիտեի գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում և Անդրկովկասում:

3. Թեմատիկ ֆինանսավորմամբ ստացված արդյունքները.

«Խորհրդային Հայաստանի առօրյա կյանքի «սպիտակ էջերը» (1940-1960-ական թվականներ)» թեմայի շրջանակներում (ղեկ.՝ պ.գ.դ. Կ. Խաչատրյան) հրատարակվել է 1 գիրք, 4 գիտական հոդված, հանրապետական և միջազգային գիտաժողովներում ներկայացվել է 3 զեկուցում:

«Հայաստանի խորհրդային ժամանակաշրջանի առօրեականության պատմության դրվագներ (1920-1930-ական թվականներ)» գրքում ամփոփ ներկայացվում է թեմայի նախընթաց ժամանակափուլի՝ 1920-1930-ականների առօրյան, նաև խնդրի տեսական մասերը: Հրատարակված

հողվածներում և գիտաժողովներում կարդացված զեկուցումներում նորահայտ, խորհրդային տարիներին փակ համարվող փաստաթղթերի հիմքի վրա ուսումնասիրվել են Խորհրդային Հայաստանի առօրյա կյանքի «սպիտակ էջերի» մի մասը: Ուսումնասիրվել է Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին խորհրդահայ գյուղի առօրյան, 1946-1948 թթ. Մեծ Հայրենադարձության ընթացքում Խորհրդային Հայաստան ժամանած հայրենադարձների առօրյա կյանքի դրսևորումները, նրանց առջև ծառացած խնդիրները, միևնույն ժողովրդի երկու հատվածի միջև առաջացած հակասությունները, այդ թվում հայրենադարձված արվեստագետների առօրյա կյանքի դրսևորումները, 1960-ական թթ. Խորհրդային Հայաստանի առօրեականության առանձնահատուկ կողմերից մեկը հանդիսացող պետական ունեցվածքի մանր հափշտակությունների պրակտիկան և այլն:

4. Կիրառական մշակումներ /չկան/

5. Ինստիտուտի կողմից 2019 թ. հրապարակումների ցանկը

Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր

1. Ա.-Դո (Տեր-Մարտիրոսյան Հովհաննես), Հայության երկունքը /հրատ. պատր.՝ Վլադիմիր Ղազախեցյան, Ռուբեն Գասպարյան, Ռուբեն Սահակյան, Համո Սուքիասյան/, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 765 էջ:

2. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի 90-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 333 էջ:

3. Արիստակեսան Եւգենեա, Յուշեր գաղութահայ կեանքից /Տեքստի կազմող, առաջաբանի եւ ծանոթագրութիւնների հեղինակ՝ Արծուի Բախչինեան/, Գահիրէ, 2019, 264 էջ:

4. Գինոսյան Ն.Լ., Հայերն Օսմանյան կայսրության տնտեսական և մշակութային կյանքում (XIX դարի երկրորդ կես – XX դարի սկիզբ), Ե., Հեղինակ. հրատ., 2019, 246 էջ:

5. Թումանյան Հովհաննես, Նորահայտ փաստաթղթեր /Աշխատասիրությամբ՝ Հ.Կ. Սուքիասյանի/, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 120 էջ:

6. Ժամհարյան Գ.Ա., Հայաստանի խորհրդային ժամանակաշրջանի առօրեականության պատմության դրվագներ (1920-1930-ական թթ.), Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 143 էջ+4 նկար:

7. Հովհաննիսյան Գ.Հ., Արփիար Արփիարյան. Հասարակական-քաղաքական հայացքներն ու գործունեությունը, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 277 էջ:

8. Ղարիբջանյան Ս.Բ., Հայաստանի բռնադատված գիտնականները (1930-1950-ական թթ.), Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 255 էջ:

9. Մելիքյան Վ.Հ., Արևմտահայ հասարակական-քաղաքական կյանքը 1917-1918 թթ.: Էրզրումի պաշտպանությունը և անկման պատճառները 1918 թ., Ե., «Զանգակ» հրատ., 2019, 248+8 էջ:

10. Մելքոնյան Ա.Ա., Պողոսյան Գ.Ա., Աղասյան Ա.Վ., Մարության Ա.Յ., Քերթմենջյան Դ.Գ., Մելիք-Աղամյան Հ.Հ., Վարդանյան Վ.Դ., Բադալյան Գ.Մ., Հովհաննիսյան Ա.Ռ., Ցեղասպանության հետևանքով հայ ժողովրդի կորուստները և հատուցման կառուցակարգերի մեթոդաբանական հիմքերը, Ե., «Տիր» հրատ., 2019, 608 էջ:

11. Պետրոսյան Վլ.Գ., Անաստաս Միկոյանի ժամանակը, Ե., Հեղինակային հրատ., «Մուսալեռ տպագրատուն» ՍՊԸ, 2019, հտ. 1, 624 էջ, հտ.2, 524 էջ, հտ.3, 676 էջ:

12. Սարգսյան Ս.Թ., Արևելահայ ռամկավար մամուլը 1918-1920 թթ., Ե., Հեղինակ. հրատ., 2019, 210 էջ:

13. Ութուջյան Ա.Ա., Միքայել Չամչյան. կյանքը, գործը, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 112 էջ:

14. Арутюнян К.А., Воины-армяне в боях за Белоруссию в Великой Отечественной войне, Ер., изд. "Зангак", 2019, 256 с. + илл. 44 с.

15. Арутюнян К.А., Воины-армяне в боях за Крым и Керчь. 1941-1944, Ер., изд. "Зангак", 2019, 136 с. + илл. 12 с.

16. Меликян В.Г., Борьба за Баку (ноябрь 1917 г.-апрель 1918 г.), Ер., изд. "Зангак", 2019, 216 с. + илл. 8 с.

17. Тунян В.Г., Манук-бей Мирзаян: грани созидания, Ер., "Чартарагет", 2019, 172 с.

18. Danielyan E.L. Civilizational foundation of Armenia and modern challenges, Y., "Gitutyun" publishing house, 2019, 255 p.

19. Harutyunyan H.M., Mountainous Karabagh in 1918-1921, Yereavan, "Gitutyun" Publishing house of the NAS RA, 2019, 300 p.

20. *آناهیت خسرویو، تسل کسی آسوریان در ترکیه عثمانی (اواخر قرن نوزدهم – اوایل قرن بیستم)*

Դասագրքեր, ուսումնական ձեռնարկներ

21. Մարության Ա.Յ., Հայոց ցեղասպանության հետևանքների հաղթահարման պատմաքաղաքական և միջազգային իրավական հիմքերն ու հնարավորությունները (դասախոսության տեքստ), Ե., «Տիր» հրատ., 2019, 92 էջ:

Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր որոնք լույս են տեսել 2019 թ., բայց թվագրված են 2018 թ. և դուրս են մնացել 2018 թ. հաշվետվությունից

22. Արցախը հայոց պետականության համար պայքարի քառուղիներում: Միջազգային գիտաժողով, 2018 թ. փետրվարի 23: Զեկուցումների ժողովածու, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2018, 318 էջ:

23. Հայոց պատմության հարցեր (գիտական հոդվածների ժողովածու), Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2018, 187 էջ:

24. Махмурия Г.Г., Армения в политике США 1917-1923 гг., Ер., Ин-т. истории НАН РА, 2018, 608 с.

Հոդվածներ, զեկուցումներ

1. Ազատյան Շ.Խ., Արգար թագավորի վարքաբանական գրույցը Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմության» մեջ, Ե., «Հայագիտության հարցեր», N 1 (16), 2019, էջ 3-17:

2. Ազատյան Շ.Խ., Հիզուրուզիտի վկայաբանությունը վաղմիջնադարյան սրբախոսական գրականության համատեքստում, Ե., «Հայագիտության հարցեր», N 3 (18), 2019, էջ 12-34:

3. Ազատյան Շ.Խ., Եղեսիայի Արգար թագավորի վարքաբանական գրույցը և նրա կերպափոխությունները հայ մատենագրության մեջ, Ե., «Բանբեր Մատենադարանի», N 27, 2019, էջ 228-250:

4. Ազատյան Շ.Խ., Հիզուրուզիտի վկայաբանության պատմականությունը, Ե., «Բանբեր հայագիտության», N 3, 2019, էջ 53-73:

5. Ալեքսանյան Հ.Ս., Արծուի Բախչինեան, Հայ-չինական պատմամշակութային առնչությունները, Պեյրուֆ, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», N 39, 2019, էջ 879-883 (գրախոսություն):

6. Ամիրջանյան Հ.Հ., Ընտանիքի ու ժառանգականության հարցերը Հովսեփ արք. Արղությանի ստեղծած հոգևոր կանոններում (միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու), ՀՀ ԿԳՆ, Վանաձորի պետական համալսարան, Ե., 2019, էջ 236-243:

7. Ավագյան Ք.Ռ., Սիրիայի հայ համայնքի ճգնաժամը համասփյուռքյան առաջնահերթությունների վերաբժնորման առիթ (2011–2018 թթ.), Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N2 (211), 2019, էջ 65-77:

8. Ավագյան Ք.Ռ., Սուքիասյան Հ.Կ., Հոբելյանական միջոցառումներ՝ նվիրված ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի հիմնադրման 75-ամյակին, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», ՀՀ ԳԱԱ հանդես, N1 (210), 2019, էջ 269-273:

9. Բաբլումյան Ա.Ռ., Դիարբեքիր (Տիգրանակերտ) նահանգի Բալու գավառակի հայ բնակչությունը 1878-1895 թթ., Ե., «Հայագիտության հարցեր», N3 (18), 2019, 91-101 էջ:

10. Բախչինեան Ա. Հ., Եռհան Բլարամբերգի Վկայութիւնները Հայ Ժողովրդի Մասին (1836-1841), Պէյրութ, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», N 39, 2019, էջ 789-798:

11. Գրիգորյան Մ.Գ., Հայ ազնվական կանանց նվիրատվական գործունեությունն Անիում (10-14-րդ դդ., Պէյրութ, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», N 39, 2019, էջ 81-89:

12. Գևորգյան Զ.Հ., Կնոջ իրավական կարգավիճակը ըստ Կիլիկյան Հայաստանի պատմության աղբյուրներների (Նյութեր ակադեմիկոս Լևոն Խաչիկյանի ծննդյան հարյուրամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի (28-30 հունիսի 2018 թ.)), Ե., Մատենադարան, 2019, էջ 154-164:

13. Գևորգյան Զ.Հ., Անի Ութուջան. «Միքայել Չամչյան. կյանքը և գործը», Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N3, 2019, էջ 267-270 (գրախոսություն):

14. Դանիելյան Մ.Դ., 1880–1890-ական թթ. հայ նարոդնիկներն ու ազգային-նարոդնիկական կազմակերպությունները: Մաս երկրորդ: Նորահայտ վավերագրեր Աբրահամ Դաստակյանի հեղափոխական գործունեության մասին, Ե., «Վեմ» համահայկական հանդես, N1(65), 2019, էջ 240–263:

15. Եսոյան Մ.Ա., Եգիպտահայ համայնքը «Արեգ» պարբերականի էջերում 2010-2015 թթ., Ե., «Եվրոպական համալսարան», N10/01, 2019, էջ 328-338:

16. Եսոյան Մ.Ա., Հայոց ցեղասպանության հիմնահարցը «Արեգ» պարբերականի էջերում 2010-2015 թթ., Ե., «Եվրոպական համալսարան», N10/02, 2019, էջ 349-359:

17. Թինոյան Դ.Ֆ., Կիլիկիո հայոց կաթողիկոսությունը Հեթում Բ-ի գահակալության առաջին շրջանում, Ե., «Պատմություն և Մշակույթ», N2, 2019, էջ 49-55:

18. Թոխաթյան Կ.Ս., Հովհաննես Թումանյանը և աստղագիտությունը, «Գրականության և մշակույթի արդի հիմնախնդիրներ», Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան լեզվահասարակագիտական համալսարան, պրակ ԺԱ, Ե., 2019, էջ 219-227:

19. Խաչատրյան Հ.Ա., «Բյուզանդական Հայաստանի» վարչաիրավական կարգավիճակը 387-640 թթ., Ե., «Բանբեր հայագիտության», N2, 2019, էջ 46-60:

20. Խառատյան Ա.Ա., Էգեյանի առափնյակի հայ գաղթօջախների պատմությունից, Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N2, 2019, էջ 10-34:

21. Խառատյան Ա.Ա., Էդ. Լ. Մելքոնյան. Հայ գաղթականության տերմինների պատմությունից, Ե., «Բանբեր հայագիտության», N2, 2019, էջ 267-274 (գրախոսություն):

22. Խառատյան Ա.Ա., Սահակյան Լուսինե, Համշենը հայկական ձեռագրերում, Ե., «ԵՊՀ» հրատ., 2019, 363 էջ, Ե., «Բանբեր հայագիտության», N3, 2019, էջ 262-269 (գրախոսություն):

23. Խուդինյան Գ.Ս., Ի՞նչ կաներ Ռոստոմը, Ե., «Վեմ» համահայկական հանդես, N1(65), 2019, էջ 3-8:

24. Խուդինյան Գ.Ս., Հայկական արևելումի վերածնունդը, Ե., «Վեմ» համահայկական հանդես, N2(66), 2019, էջ 3-8:

25. Խուդինյան Գ.Ս., Միացյալ Հայաստանի տեսլականը: Անցյալից՝ դեպի ապագա, Ե., «Վեմ» համահայկական հանդես, N3(67), 2019, էջ 233(II)–248(XVII):

26. Խուդինյան Գ.Ս., Նախիջևանի դռներն ու պատուհանները, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N3(67), 2019, էջ 3-7:
27. Խուդինյան Գ.Ս., Թուրքիային սանձելու ժամանակը, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N4(68), 2019, էջ 3-7:
28. Խուդինյան Գ.Ս., Ռուբեն Սաֆրաստյան, Մուսթաֆա Քեմալ. պայքար Հայաստանի Հանրապետության դեմ 1919–1921 թթ., Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N4(68), 2019, էջ 260-269 (գրախոսություն):
29. Կարապետյան Ա.Հ., Արարատ Աղասյան. Հայ կերպարվեստի և կիրառական արվեստի կորուստներն Օսմանյան կայսրության տարածքում (համիդյան ջարդերից մինչև մեր օրերը), Ե., «Արվեստագիտական հանդես», N1, 2019, էջ 207-211 (գրախոսություն):
30. Կարապետյան Ա.Հ., Արարատ Հակոբյան. 1937 թվականը Հայաստանում, Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N1, 2019, էջ 370-374 (գրախոսություն):
31. Կարապետյան Ա.Հ., Ավետիս Հարությունյան. Վան-Վասպուրականի կրթամշակութային կյանքը և պետականության ստեղծման փորձը (1908-1918), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N3, 2019, էջ 294-297 (գրախոսություն):
32. Հակոբյան Ա.Ս., Միացյալ Հայաստանի անկախության ակտը (ընդունման 100-ամյակի առթիվ), Ե., «ՎԷՄ», համահայկական հանդես, N2(66), 2019, էջ 25-66:
33. Հակոբյան Ա.Ս., Հովհաննես Թումանյանի հաշտարար առաքելությունը 1921 թ. Փետրվարյան ապստամբության վերջալույսին, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N1(65), 2019, էջ 169-196:
34. Հայրապետեան Ա.Ս., Դրուագներ Ալեքսանդրապոլի ՀՅԴ Կառույցի՝ Երկիր զինամթերք փոխադրելու գործունեությունից (ԺԹ դարավերջ-Ի դարասկիզբ), Պէյրուք, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», N 39, 2019, էջ 119–134:
35. Հայրապետյան Կ.Պ., Հատվածականության հաղթահարմանն ուղղված Հայաստանի Առաջին Հանրապետության իշխանությունների քաղաքականությունը (1918 թ. օգոստոս- 1919 թ. փետրվար), Ե., «ՎԷՄ», համահայկական հանդես, N4 (68), էջ I - XXXIII:
36. Հարությունյան Հ.Ս., Սաղաթելյան Մ.Լ., Առողջապահությունը Երևանի նահանգում ըստ 1891 թ. վիճակագրական տվյալների, Ե., «Գավառի պետական համալսարանի գիտական հոդվածների ժողովածու», N 6, 2019, էջ 135-144:
37. Հարությունյան Հ.Ս., Երևանի և Նախիջևանի խանությունների վարչական կառուցվածքը և կառավարումը Ռուսաստանին միանալուց մինչև 1849 թ., Ե., «Գավառի պետական համալսարանի գիտական հոդվածների ժողովածու», N 7, 2019, էջ 106-118:
38. Հովհաննիսյան Գ.Հ., Հայ ժողովրդի ազգային-ազատագրական պայքարի խնդիրները «Երիտասարդ Հայաստան» պարբերականում (1903–1921 թթ.), Ե., «Հայագիտության հարցեր» հանդես, N 3 (18), 2019, էջ 119-132:
39. Հովհաննիսյան Լ.Հ., Հայկական հարցի պատմության 1917–1918 թթ. հիմնախնդիրների լուսաբանումը Հայաստանի պատմագրության մեջ (1991–2018 թթ.), Ե., «Պատմաբանաստարական հանդես», 2019, N 1 (210), էջ 107-125:
40. Հովհաննիսյան Լ.Հ., Միացյալ և Անկախ Հայաստանի գաղափարի արտացոլումը ԱՄՆ Պետդեպարտամենտի 1917–1920 թթ. Փաստաթղթերում, «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, 2019, N3(67), էջ 264-293 (XXXIII-LXII):
41. Հովհաննիսյան Լ.Հ., Ուշագրավ աշխատություն ցեղասպանության հետևանքով հայ ժողովրդի կորուստների և հատուցման կառուցակարգերի վերաբերյալ, «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, 2019, N3 (67), էջ 193-203:

42. Հովսեփյան Մ.Վ., Հայաստանի Առաջին հանրապետության կառավարության գործունեության անդրադարձը «Ճակատամարտի» հրապարակումների մեջ (1918-1919 թթ.), Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N3, 2019, էջ 40-54:

43. Հովսեփյան Մ.Վ., Հայաստանի Առաջին հանրապետության խորհրդարանի աշխատանքները Կ. Պոլսի «Ճակատամարտ» օրաթերթի էջերում (1918-1919 թթ.), Ե., «Բանբեր հայագիտության», N3, 2019, էջ 74-91:

44. Հովսեփյան Մ.Վ., Հովհ. Թումանյանի՝ Կ. Պոլսի այցելության լուսաբանումը պոլսահայ պարբերականների էջերում, Ե., «Հովհ. Թումանյանի հոգևոր ժառանգությունը և արդիականությունը» միջազգային գիտաժողովի նյութեր, Հյուսիսային համալսարանի հրատ., 2019, էջ 212-224:

45. Ղազարյան Գ.Խ., Հայրենադարձ արվեստագետների առօրյան Խորհրդային Հայաստանում հետպատերազմյան առաջին տարիներին (նկարիչներ Հ. և Ա. Կալենցների օրինակով), Ե., Միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, ՀՀ ԿԳՆ, Վանաձորի պետական համալսարան, 2019, էջ 263-269:

46. Ղազարյան Գ.Խ., Խորհրդային Հայաստանում հայրենադարձների առօրյայի պատմությունից (1946-1948 թթ.), Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 3, 2019, էջ 120-131:

47. Ղամբարյան Ա.Վ., Հ. Քաջազունու հաղորդումը ԱՄՆ սենատի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի ենթահանձնաժողովում, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 3, 2019, էջ 254-261:

48. Մաղալյան Ա.Վ., Գանձասարի 1714 թ. «Գաղտնի ժողովի» արձանագրությունների վավերականության հարցի շուրջ, Ե., «Բանբեր Մատենադարանի», N 27, 2019, էջ 97-112:

49. Մաղալյան Ա.Վ., Ղարաբաղի Իբրահիմ խանի սպանության հարցի շուրջ, «Պատմաբանասիրական հանդես», N 3, 2019, էջ 197-211:

50. Մարության Ա.Յ., Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ ՄԱԿ-ի 1948 թ. դեկտեմբերի 9-ի կոնվենցիայի կիրառելիության հարցի շուրջ. Վերլուծություն և առաջարկներ փաստաթղթի ընդունման 70-ամյակի կապակցությամբ, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N1(65), էջ 209-222:

51. Մարության Ա.Յ., Սևրի պայմանագիրն ու Վ. Վիլսոնի իրավարար վճիռը՝ որպես Միացյալ Հայաստանի անկախության ակտի իրականացման սկիզբ, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N3(67), էջ 249-263:

52. Մարության Ա.Յ., Հայոց ցեղասպանության արտացոլումը 1915 թ. մամուլի էջերում (հայալեզու և օտարալեզու նյութերի ժողովածու) հատոր առաջին, Ե., «Պատմաբանաստարական հանդես», N1, 2019, էջ 249-254:

53. Մելիքյան Վ.Հ., Գարեգին եպիսկոպոս Հովսեփյան. Գևորգյան ճեմարանի տեսուչը, Էջմիածին, «Էջմիածին», ՀԶ տարի, 2019, էջ 67-82:

54. Մելքոնյան Ա.Ա., Արժանի գնահատական արժանավոր հայորդու գործունեությանը. Տաճատ Հովակիմյան, Գալստյան Մեղա, Տաճատ Հովակիմյան, Սարգսրապատի հերոսը, Ե., «Էդիթ պրինտ» հրատ., 2019, էջ 7-9:

55. Մելքոնյան Ա.Ա., Սուքիասյան Հ.Կ., Կարեն Համլետի Խաչատրյան (ծննդյան 50-ամյակի առթիվ), Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N1(210), 2019, էջ 265-268:

56. Նազարյան Լ.Ս., Դավիթ Կուրապաղատի տոհմաբանությունը, Ե., «Բանբեր Հայագիտության», N1 (19), 2019, էջ 48- 54:

57. Նազարյան Լ.Ս., Տայքում և Կղարջքում Բագրատունիների վրացական ճյուղի իշխանության հաստատման թվականի շուրջ, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N2, 2019, էջ 211-222:

58. Մուրադյան Հ.Ղ., Կարուց վիճակի փոխանորդ Գարեգին եպիսկոպոս Սաթունյանի տեղեկագիրը. 1891-1893 թթ., Էջմիածին, «Էջմիածին», N11, հոկտեմբեր, 2019:

59. Շագոյան Ա.Շ., Իրանի Իսլամական հեղափոխության լուսաբանումը «Սովետական Հայաստան» թերթում, Ե., Միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, ՀՀ ԿԳՆ, Վանաձորի պետական համալսարան, 2019, էջ 291-297:

60. Սահակյան Ռ.Օ., Թովմաս Նազարբեկովի անտիպ հուշերը. Ռազմական գործողությունները Կովկասյան ճակատում 1914 թ. հուլիսից մինչև 1916 թ. ապրիլի 26-ը, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N1(65), 2019, էջ 264-296:

61. Սահակյան Ռ.Օ., Թովմաս Նազարբեկովի անտիպ հուշերը. Ռազմական գործողությունները Կովկասյան ճակատում 1914 թ. հուլիսից մինչև 1916 թ. ապրիլի 26-ը, Տետր 2: 1915 թ. հունվարի 1-ից մինչև 1915 թ. մայիսի 12-ը, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N2(66), 2019, էջ 292-328:

62. Սահակյան Ռ.Օ., Թովմաս Նազարբեկովի անտիպ հուշերը. Ռազմական գործողությունները Կովկասյան ճակատում 1914 թ. հուլիսից մինչև 1916 թ. ապրիլի 26-ը, Տետր 3: 1915 թ. հունիսի 10-ից մինչև հուլիս 10-ը, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N3(67), 2019, էջ 204-231:

63. Սահակեան Ռ.Օ., Թովմաս Նազարբեկովի անտիպ հուշերը. Ռազմական գործողությունները Կովկասյան ճակատում 1914 թ. հուլիսից մինչև 1916 թ. ապրիլի 26-ը, Տետր 4: 1915 թ. հուլիսի 10-ից մինչև օգոստոսի 14-ը, Ե., «ՎԷՄ» համահայկական հանդես, N4(68), 2019, էջ 270-299:

64. Սահակեան Ռ.Օ., Հայ ազգային ազատագրական շարժման անմար դեմքերից՝ Կոստանդին Համբարձումեան, Պէյրութ, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», N 39, 2019, էջ 207-224:

65. Սահակյան Ռ.Օ., Սարգսյան Ռ.Հ., Անօրինական զենքի և զինամթերքի շրջանառության հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում (1918-1920 թթ.), Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N2(211), 2019, էջ 93-114:

66. Սահակյան Ռ.Օ., Սարգսյան Ռ.Հ., Հայաստանի Առաջին Հանրապետության իրավապահ համակարգի կադրերի պատրաստման պատմությունից (1919 թ.), Ե., «Բանբեր հայագիտության» միջազգային հանդես, N 1(19), 2019, էջ 218-230:

67. Սահակյան Ռ.Օ., Սարգսյան Ռ.Հ., Հայաստանի հանրապետությունում միլիցիայի դպրոցի կազմավորման պատմությունից (1919-1920 թթ.), Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N 3(657), 2019, էջ 268-275:

68. Սահակյան Ռ.Օ., Սարգսյան Ռ.Հ., Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգի պատմությունից. միլիցիայի մասին ժամանակավոր օրենքը, Ե., «Բանբեր Հայաստանի արխիվների» գիտական ժողովածու, N 127, 2019, էջ 89-107:

69. Սահակյան Ռ.Օ., Վանիկ Վիրաբյան. Տիգրան Ղևոյանցի հետախուզական գործունեությունը, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2018, 152 էջ + 2 ներդիր, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 1(210), 2019, էջ 245-248 (գրախոսություն):

70. Սարգսյան Ս.Թ., Հայ Ժողովրդական կուսակցության գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում 1918-1920 թթ., Ե., «Պատմություն և քաղաքականություն» հանդես, N 2(3), 2019, էջ 68-94:

71. Սարգսյան Ս.Թ., Հայ ժողովրդական կուսակցության ձևավորումը, Ե., «Регион и мир», № 3, 2019, էջ 55-59:

72. Սարգսյան Ս.Թ., Միացյալ և անկախ Հայաստանի մասին իրավական ակտը, Ե., «Регион и мир», N 5, 2019, էջ 62-70:

73. Սարգսյան Ս.Թ., Միհրան Տամատյանի հրապարակախոսությունը («Արև» թերթ), Ե., «Պատմություն և քաղաքականություն» գիտական հանդես, թիվ 4(5), 2019, էջ 53-71:

74. Սարգսյան Ս.Թ., Միհրան Տամատյանի հրապարակախոսությունը («Փիւնիկ» թերթ), Ե., «Регион и мир», N 7, 2019, էջ 151-159:

75. Սարգսյան Ա.Թ., Վահան Մելիքյան, Պայքար Բաքվի համար (1917 թ. նոյեմբեր-1918 թ. ապրիլ), Երևան, ԵՊՀ հրատարակչություն, 2018, 224 էջ, Ե., «Հայագիտության հարցեր» հանդես, N2 (17), 2019, էջ 223-227:

76. Սարգսյան Ա.Թ., Վերակազմյալ հնչակյան կուսակցության «Հայկաշեն» պաշտոնաթերթը, Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N1 (655), 2019, էջ 12-30:

77. Սարգսյան Վ.Ս., Սյունիքն ըստ սեպագիր արձանագրությունների, «Սյունիքը կրթության և մշակույթի օջախ», Գորիսի պետական համալսարանի հիմնադրման 50-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր, Ե., 2019, էջ 107-115:

78. Սարգսյան Վ.Դ., Արցախի խնդիրը վրաց հասարակական-քաղաքական մտքի ընկալմամբ (ըստ 1999-2009 թթ. վրացալեզու տպագիր մամուլի նյութերի), (մաս I), Ե., Проблемы социально-экономического развития: Поиски, Перспективы, Решения: Сборник научных статей, N2 (2), ЕФ РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2019, էջ 329-343:

79. Սարգսյան Վ.Դ., Արցախի խնդիրը վրաց հասարակական-քաղաքական մտքի ընկալմամբ (ըստ 1999-2009 թթ. վրացալեզու տպագիր մամուլի նյութերի), (մաս II), Ե., Проблемы социально-экономического развития: Поиски, Перспективы, Решения: Сборник научных статей, N2 (2), ЕФ РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2019, էջ 343-359:

80. Սարգսյան Վ.Դ., Սեդա Տաճատ Օհանեան. «Իրաքի հայ համայնքը 20-րդ դարուն», Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 2, 2019, էջ 291-299 (գրախոսություն):

81. Սվազյան Հ.Ս., Հայ մամուլի պատմության անձանձիր հետազոտողը (ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Ալբերտ Խառատյանի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ), Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N3(657), 2019, էջ 308-312:

82. Ստեփանյան Գ.Ս., Շամախու եւ Բաքուի Հայ Աւետարանական Համայնքները (Համառօտ Ակնարկ Կազմաւորումից Մինչև 1918), Պէյրութ, «Հայկազեան հայագիտական հանդես», N 39, 2019, էջ 277-288:

83. Ստեփանյան Գ.Ս., Սադիանի Սուրբ Ստեփանոս Նախավկա վանքի պատմությունից. Սադիանի վանքը որպես գրչության կենտրոն /Նյութեր ակադեմիկոս Լևոն Խաչիկյանի ծննդյան հարյուրամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողովի (28-30 հունիսի 2018 թ.), Ե., Մատենադարան, 2019, էջ էջ 331-347:

84. Ստեփանյան Գ.Ս., Կրթական գործի սկզբնավորումը Գորիսում. Մբ. Հռիփսիմեի եկեղեցական-ծխական դպրոցի պատմությունից (1890-1920 թթ.), «Սյունիքը կրթության և մշակույթի օջախ» հանրապետական հորեյանական գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, Ե., 2019, էջ 263-290:

85. Ստեփանյան Գ.Ս., Ռոստոմ Զորյանի դերը Բաքվի 1918 թվականի հերոսամարտի կազմակերպման և նարանկախ Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության ապահովման գործում, Ե., «Գիտական Արցախ», 2019, էջ 421-431:

86. Սուքիասյան Հ.Կ., Հայ հայրենակցական միությունների միության հորեյանական միջոցառումները՝ նվիրված Հովհաննես Թումանյանի 50-ամյակին, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 1, 2019, էջ 227-235:

87. Սուքիասյան Հ.Կ., Ավագյան Ք.Ռ., Հորեյանական միջոցառումներ՝ նվիրված ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի հիմնադրման 75-ամյակին, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 1, 2019, էջ 269-273:

88. Սուքիասյան Հ.Կ., Երանոսյան Ն.Ս., Խորհրդահայ երգիծանքի նվիրյալը. Էդուարդ Խոճիկ, Ե., «Գրականագիտական հանդես», N ԺԶ, 2019, էջ 215-225:

89. Սուքիասյան Հ.Կ., Խորհրդային Հայաստանում գործող օտարերկրյա ներկայացուցչությունները (1920-1922 թթ.), Ե., «Եվրոպական Համալսարան», N 10 (01), 2019, էջ 339-351:

90. Սուքիասյան Հ.Կ., Խորհրդահայ գյուղի առօրյան Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին (Դալմայի բնակավայրերի օրինակով), «Միջազգային գիտաժողովի նյութերի ժողովածու՝ նվիրված Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան 150-ամյակին և Վանաձորի պետական համալսարանի հիմնադրման 50-ամյակին», Ե., «Միսմա» ՍՊԸ, 2019, էջ 308-315:

91. Սուքիասյան Հ.Կ., Խաչիկ Սամուելեանի անտիպ յոդուածը հայկական մամուլի գրաքննության պատմության մասին, Վիեննա, «Հանդես ամսօրեայ», յունուար-դեկտեմբեր, թիւ 1-12, 2019, էջ 471-486:

92. Սուքիասյան Հ.Կ., Հին ու նոր տոմարների տարբերությունը և Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան ամսաթվի հարցը 1910-1930-ական թվականներին, Ե., «Պատմաբանասիրական հանդես», N 2, 2019, էջ 47-56:

93. Սուքիասյան Հ.Կ., Ֆիշենկճյան Ա.Ա., Կարո Ժամխարյան, Կրթամշակութային կյանքը և հայապահպանության խնդիրները Սիրիայի և Լիբանանի հայկական համայնքներում 1920-1930-ական թթ., Ե., ԱՀԱ պոլիգրաֆ, 2019, 180 էջ Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N 2, 2019, էջ 304-306 (գրախոսություն):

94. Սուքիասյան Հ.Կ., Նիկոլ Աղբալյանի նամակ-զեկուցագիրը Հայաստանի անկախացմանը հաջորդող օրերի իրադարձությունների մասին (1918 թ. հունիս), Էջմիածին, «Էջմիածին», յունիս (2), 2019, էջ 85-93:

95. Սուքիասյան Հ.Կ., Փաստաթղթեր Երևանի «Հերմես» մասնավոր հրատարակչության հիմնադրման մասին, Ե., «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», N 127, 2019, էջ 222-230:

96. Սուքիասյան Հ.Կ., Լևոն Շանթի գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետության շրջանում (1919-1920 թթ.), Ե., «Եվրոպական Համալսարան», N 11 (02), 2019, էջ 360-371:

97. Սուքիասյան Հ.Կ., Երգիծական մամուլի նկատմամբ քաղաքականությունը Խորհրդային Հայաստանում 1920-ական թվականներին («Զուռնա» երգիծաթերթի օրինակով), «Չարենցը և իր ժամանակաշրջանը. Գիտաժողովի նյութեր: Նոյեմբեր 27-28, 2018, Երևան», Ե., ա. հ., 2019, էջ 66-80:

98. Սուքիասյան Հ.Կ., Գորիսի «Սասուն» տպարանի գրահրատարակչական գործունեությունը, «Սյունիքը կրթության և մշակույթի օջախ: Գորիսի պետական համալսարանի հիմնադրման 50-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր», Ե., «Արմավ», 2019, էջ 35-44:

99. Սուքիասյան Հ.Կ., Փաստաթղթեր Երևանի «Հերմես» մասնավոր հրատարակչության հիմնադրման մասին, Ե., «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», N 127, 2019, էջ 222-230:

100. Վարդանյան Ա.Մ., Քաղաքական իշխանության համար պայքարը Հայաստանում Մամիկոնյանների և Բագրատունիների միջև VIII դ. առաջին կեսին, Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N 1, 2019, էջ 31-45:

101. Վարդանյան Ա.Մ., Մամիկոնյան նախարարական տան տիրույթները, Ե., «Հայագիտության հարցեր», N 1, 2019, էջ 18-33:

102. Վարդանյան Ա.Մ., Մամիկոնյան տոհմը Տրդատ Մեծ և Խոսրով Կոտակ Արշակունիների օրոք, Ե., «Պատմություն և մշակույթ», N 2, 2019, էջ 23-32:

103. Տեր-Ղևոնդյան Վ.Ա., Թորոսյան Վ.Հ., Անտիոքի գահաժառանգության խնդիրն ըստ Լևոն Ա Մեծագործի և Հռոմի Իննոկենտիոս III պապի 1199 թ. նամակագրության, Ե., «Բանբեր Մատենադարանի», թիվ 28, 2019, էջ 340-352:

104. Ֆիշենկճեան Ա.Ա., Սուրիոյ հայ համայնքի ուսումնակրթական հիմնահարցերը 1970-1980-ական թթ., Վիեննա, «Հանդես Ամսօրեայ», թիւ 1-12, ՃԼԳ տարի, 2019, էջ 487-500:

105. Ֆիշենկճեան Ա.Ա., Վերածնաճ հայութիւն-Տէր Զօր (Պատմական ակնարկ), «Էջմիածին», N Դ., 2019, էջ 122-134:

106. Авагян К.Р., Перспективы смены поколений в диаспоре в контексте стратегических интересов Армении. Е., «Вестник Арменоведения», N 2, 2019, с. 94-115.

107. Айрапетян К.П., Государственная политика по устройству западно-армянских беженцев в первый год существования Республики Армения, Ставропол, "Гуманитарные и юридические исследования", 2019, N 1 էջ 15-20.

108. Арутюнян К.А., Мурадян И.С., Великая Отечественная война 1941-1945 гг. и Сталинградская битва в национальном самосознании армян всего мира (§Великая Отечественная война 1941-1945 г. в памяти народа: Уроки Сталинграда. Материалы научно-практической конференции, посвященно 75-ой годовщине разгрома советскими войсками немецко-фашистских войск в Сталинградской битве!-, Волгоград, изд. ООО Принт, 2019, с. 162-169.

109. Арутюнян К.А., Участие синовей армянского народа в боях за Белоруссию (1941-1944 гг.) М., изд, «Ключ-С», Материалы научно-практической конференции «Армяно-белорусские историко-культурные отношения», 2019, с. 173-182.

110. Бахчинян Арцви, Альвина Арамян, Очерки истории армяно-испанских литературных и культурных отношений V-XX вв., Е., «Բանբեր հայագիտության», N2, 2019, с. 227-232:

111. Гарибджанян Ст.Г., Григор Сагиян, Е., «Медицинская наука Армении», N 1, 2019, էջ 133-136.

112. Вардумян Г.Д., Анания Ширакаци и античная наука, «Գրականության և մշակութային արդի հիմնախնդիրներ», Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան լեզվաիշխարակազմակերպության համալսարան, Կրակ ժՄ, Ե., 2019, էջ 177-187:

113. Жамгарян Г.А., Памяти по устным источникам, Norway, "Norwegian Journal of development of the International Science", N 34, 2019, pp. 10-14:

114. Магальян А.В., Судопроизводство в меликствах Карабаха в XVI–XVIII веках, «Кавказский сборник», том 11, Москва, МГИМО МИД России, 2019, с. 47–55.

115. Маргарян Е.Г., Визуальная семиотика армянской революции: вещи и символы, Томск, "ПРАЭНМА. journal of visual semiotics", вып. 3 (21), 2019, с. 156-181. (Scopus)

116. Маргарян Е.Г., Калакоба. Торжество рынка, Ер., "CAUCASO-CASPICA" вып. IV, 2019, с. 17-34.

117. Маргарян Е.Г., Опыт самоколонизации Японии и Китая. Сравнительный анализ, Ер., "Ex Oriente Lux. Изменение мировоззренческой парадигмы от европоцентризма к универсализму" /Сборник научных статей/, 2019, с. 11-39.

118. Марукян А.Ц., Общие черты и различия Геноцида армян и Холокоста, Ե., «Բանբեր հայագիտության», N 1, 2019, էջ 100-118:

119. Махмуryan Г.Г., От Сардарапата до Батума: Армянская эпопея и период полураспада Четверного Союза (апрель-июль 1918 г.), Е., «Историко-филологический журнал», N 3, 2019, с. 83-95.

120. Махмуryan Г.Г., Севрский договор и Республика Армения в политике США 1919-1920 гг., Е., «Вестник общественных наук» N 2, 2019, с. 72-86.

121. Мелконян А.А., Общие тенденции развития армяно-российских отношений в XVIII–XX вв., Большой Кавказ–Россия–Европа: пространство диалога и сотрудничества: материалы международной научной конференции (Ставрополь-Пятигорск, 11–12 октября 2019 г.); Южный федеральный университет, Ростов-на-Дону, Таганрог, Издательство Южного федерального университета, 2019, 290 с., с. 97–106.

122. Мелконян А.А., Приветственное слово директора Института истории Национальной академии наук Республики Армения Ашот Мелконяна, Международная научно-практическая конференция

- «Армяно-белорусские историко-культурные отношения. Традиции и современность», Минск, 21–22 мая 2015 г., Москва, Ключ-С, 2019, 320 с., с. 13–14.
123. Тунян В. Г., Дестабилизирующий фактор Кавказа, Ե., «Պատմություն և քաղաքականություն» հանդես, N1, 2019, с. 31-44.
124. Тунян В.Г., Армянский фактор: разлом имперской политики и глобализация, Ե., «Պատմություն և քաղաքականություն» հանդես, N2, 2019, с. 44- 67.
125. Тунян В.Г., О “Справке“ прокурора Эчмиадзинского Синода Л. А. Френкеля: мифы и реалии, «Պատմություն և քաղաքականություն» հանդես, N3, 2019, с. 23-35.
126. Тунян В.Г., Технология азерпропа по фальсификации Истории Армении, «Պատմություն և մշակույթ», N1, 2019, с. 86-94.
127. Тунян В.Г., Фейк-нюс пропаганды Турции и Азербайджана, «Պատմություն և մշակույթ», N1, 2019, с. 137-144.
128. Тунян В.Г., Г.Д. Наджафли, Предпосылки создания государства для армян на землях Азербайджана //«Вопросы истории», 2019, N2, с. 94-101, Ե., «Հայագիտության հարցեր» հանդես, N3(18), 2019, էջ 227-235 (գրախոսություն):
129. Avagyan Q., The US Ambassador Henry Morgenthau and the Public-Political Efforts of the Armenian-American Community During the Years of the Armenian Genocide. Y., “Fundamental Armenology.” E-Journal of the NAS RA, N1(9), 2019, pp. 6-18. [http://www.fundamentalarmenology.am/datas/issues/ISSUE-1-\(9\)-2019.pdf](http://www.fundamentalarmenology.am/datas/issues/ISSUE-1-(9)-2019.pdf)
130. Bablunyan A.R., The Armenian population of Diarbekir (Tigranakert) kaza in 1880-beginning of 1890s, Ե., «Բանբեր հայագիտության», N3, 2019, էջ 5-16:
131. Ghambaryan A.V., The Erzurum Proclamation of independence of Armenia (Februry, 1918) in the US Senate (October, 1919), Ե., «Բանբեր հայագիտության», N1, 2019, էջ 5-16:
132. Ginosyan N.L., The Letters of A. Safrastian about the Unbearable Conditions of Western Armenians to the British Consul. M. Shipley in Erzurum and to the Consul’s Servant B. Herd (1908–1910), Y., “Review of Armenian Studies” International Review of Armenian Studies, N1(19), 2019, p. 209-217.
133. Ginosyan N.L., The Report of A. Safrastian about the Unbearable Conditions of Western-Armenians Referred to British Consul P.J.C McGregor in Erzeroum (1910), Y., “Review of Armenian Studies” International Review of Armenian Studies, N2(20), 2019, p. 204–211.
134. Harutyunyan M.G., Manoscritti di Ignatius Metshentzzi e Abraham Shachetzzi del monastero di Yerits Mankants di Artsakh (secondo i manoscritti N 3446, 1078 di Matenadaran della Repubblica di Armenia), Warsaw / Poland, “East European Scientific Journal”, N6(46), part 4, 2019, p. 20–24.
135. Harutyunyan M.G., The manuscript heritage of Artsakh at the beginning of the 18th century, Москва, «Интернаука» научный журнал, N6(88), часть 2, февраль, 2019, с. 21–24.
136. Hayrapetyan A.S., The Social Situation of Migrants in the Province of Alexandropol in 1914–1920, Y., “Review of Armenian Studies” International Review of Armenian Studies, N2 (20), 2019, p. 17-29.
137. Karapetyan A., Ararat Aghasyan. The Losses of the Armenian Fine Arts and Applied Arts in the Territory of the Ottoman Empire, Ե., «Բանբեր հայագիտության», N1, 2019, էջ 231-236 (գրախոսություն):
138. Marukyan A., Sharafyan N.G., Genocide de la Population Noire du Darfour: Raisons et Motifs, Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N1, 2019, էջ 59-67:
139. Melikyan V.H., The problem of the establishing territorial new power and formation of the Siem, Y., “Fundamental Armenology” Issue 1(9), 2019, pp. 19-45.

140. Ohanian S.T., Armenians of Iraq, London, Beyond ISIS-History and Future of Minorities in Iraq, Transnational Press London, 2019, pp. 151-164:
141. Ohanian S.T., The Passage of Van-Vaspourakan Refugees through Persia March-August 1918, Under the leadership of Kostı Hambarzumian and Levon Shaghoyan, Ե., Բանբեր Հայագիտութեան, N 2 (20), 2019, pp. 30-45.
142. Sahakyan R.O., Sargsyan R., The Problem of illegal circulation of weapons and amunition in the Repuslic of Armenia (1918–1920), Yerevan, «Fundamental Armenology», № 2(10), 2019, pp. 118–133. [http://www.fundamentalarmenology.am/datas/issues/ISSUE-2-\(10\)-2019.pdf](http://www.fundamentalarmenology.am/datas/issues/ISSUE-2-(10)-2019.pdf)
143. Sukiasyan H.K., Khosroeva A.R., Abel Manoukian, The Origins of the Hnchakian Party in Geneva and the Legacy of the Twenty Gallows, "Zangak" publishing house, Yerevan, 2019, 192 p. [book review], Y., "Review of Armenian Studies", N2, 2019, pp. 218-226.
144. Sukiasyan H.K., The course of the restoration of interstate relations between Armenia and Georgia after the december 1918 war, Y., "Fundamental Armenology, Electronic journal", N1, 2019, pp. 45-52.
145. مگالیان ا., , حمله هند به نادر شاه, پایمان, ۱۳۹۷/2019, تهران, ۸۵ (85), ص 77-91.

Հոդվածները հրատարակվել են «Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի 90-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութերի ժողովածու»-ում, Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմ. ինստ., 2019, 333 էջ:

146. Ալեքսանյան Հ.Ս., Հայերը Լեհաստանում և Մերձբալթյան հանրապետություններում արդի փուլում, էջ 187-204:
147. Ավագյան Ք.Ռ., ԱՄՆ-Ի հայերը XX-XXI դդ. հայ-ռուսական քաղաքական հարաբերությունների համատեքստում, էջ 273-312:
148. Բախչինյան Ա.Հ., Հայկական ներկայությունն Օվկիանիայում, էջ 111-130:
149. Թաջիրյան Է.Խ., Մարկիզ Գրեգորիո Դ'Ադդոլո (1707-1789), էջ 168-186:
150. Ղարախանյան Վ.Ս., Հայ-հրեական առնչությունների հարցի շուրջ (պատմական ակնարկ), էջ 229-257:
151. Սարգսյան Վ.Դ., Ջավախահայության դիրքորոշումը 1991 թ. մարտի 17-ի ԽՍՀՄ պահպանման վերաբերյալ հանրաքվեի նկատմամբ (մի փաստաթղթի պատմություն), էջ 219-228:
152. Ստեփանյան Գ.Ս., Արցախահայերի քաղաքակրթական ավանդը Շիրվանի և Ապշերոնի զարգացման գործում (համառոտ ակնարկ), էջ 28-59:
153. Օհանեան Ս.Տ., Պաղտատի քրիստոնեայ համայնքներու ազգային դպրոցները XIX դարու երկրորդ կեսին, էջ 205-218:
154. Ֆիշենկճեան Ա.Ա., Հալեպի Հայ Կարմիր խաչի գործունեությունից (պատմական ակնարկ), էջ 70-96:

Հոդվածները հրատարակվել են «Հայոց պատմության հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու»-ում, N19, Ե., Պատմության ինստիտուտ, 2018, 187 էջ:

155. Ավագյան Ք.Ռ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի 75-ամյա հոբելյանին նվիրված միջոցառումները և ծանրակշիռ վաստակի տարեգրությունը, էջ 5-14:
156. Խառատյան Ա.Ա., Արհեստները Էգեյանի հայ գաղթօջախներում (XVII–XVIII դդ.) էջ 29-51:
157. Կարապետյան Ռ.Կ., Աշխարհաքաղաքական վերջին զարգացումները Մերձավոր Արևելքում. հեռանկարներն ու հնարավոր սպառնալիքները Հայաստանի համար, էջ 157-179:
158. Ղազարյան Գ.Խ., Պաշտոնական դիրքի չարաշահումները ՀԽՍՀ միլիցիայի աշխատակիցների առօրյայում հետպատերազմյան առաջին տարիներին, էջ 132-142:
159. Նազարյան Լ.Ս., Քաղկեդոնականության տարածումը Տայքում, էջ 15-28:

160. Սուքիասյան Հ.Կ., Խուլիգանության դրսևորումները Խորհրդային Հայաստանի բնակչության առօրյա կյանքում (1960-ականների երկրորդ կես), էջ 143-156:

Հոդվածները հրատարակվել են «Արցախը հայոց պետականության համար պայքարի քառուղիներում: Միջազգային գիտաժողով, 2018 թ. փետրվարի 23: Զեկուցումների ժողովածու», Ե., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2018, 318 էջ:

161. Աբրահամյան Հ.Բ, Լեռնային Ղարաբաղի խորհրդայնացումը (1920 թ. ապրիլ-մայիս), էջ 92-102:

162. Զաքարյան Լ.Ս., Անկախության գաղափարի արմատավորումը հայ հասարակության գիտակցության մեջ Արցախյան շարժման ընթացքում, էջ 172-188:

163. Խաչատրյան Կ.Հ., ԼՂԻՄ-ի տարածքների օտարումը Խորհրդային Ադրբեջանի կողմից 1920-1930-ական թթ., էջ 103-113:

164. Հարությունյան Հ.Ս., Արցախը Անդրկովկասի տերությունների աշխարհաքաղաքական հակամարտությունների համատեքստում (1918-1920 թթ.), էջ 74-92:

165. Մելքոնյան Ա.Ա., Արցախը հայոց պետականության պատմության հոլովույթում, էջ 44-73:

Հոդվածներ, որոնք լույս են տեսել 2019 թ., բայց թվագրված են 2018 թ. և դուրս են մնացել 2018 թ. հաշվետվությունից

166. Ավագյան Ք.Ռ., Սուքիասյան Հ.Կ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի հոբելյանը (հիմնադրման 75-ամյակի առթիվ), Ե., «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», N 3, 2018, էջ 396-401:

167. Մելքոնյան Ա.Ա., Հայաստանի Հանրապետության արտաքին հարաբերությունները (1918-1920), Պրահա, «Օրեր» համաեվրոպական անկախ ամսագիր, N 5-12(83), 2018, էջ 33-36:

168. Սարգսյան Ս.Թ., Հայ Ժողովրդական կուսակցության «Ժողովուրդ» պաշտոնաթերթը, Ե., «Հայագիտության հարցեր» հանդես, N 3(15), 2018, էջ 27-38:

169. Սուքիասյան Հ.Կ., Հայաստանի Հանրապետությունում արվեստի բնագավառի նկատմամբ պետական քաղաքականության որոշ հարցերի շուրջ (1918-1920 թթ.), «Կրթամշակութային կյանքը Հայաստանի առաջին հանրապետության տարիներին: Գիտաժողովի նյութեր», Ե., Համազգային հայ կրթական և մշակութային միություն, 2018, էջ 202-211:

170. Melkonyan A.A., Armenische Prediger und Missionare in Europa (4-11 Jahrhundert), Armenier im östlichen Europa, Eine Anthologie, Wien Köln Weimar, 2018, by Böhlau Verlag GmbH & Cie, Vol. 1, pp. 215-219.

6. Պատմության ինստիտուտ

Տնօրեն՝ ակ. Ա. Մելքոնյան

Փոխտնօրեն՝ պ.գ.դ. Կ. Խաչատրյան

Գիտքարտուղար՝ պ.գ.թ. Հ. Մուրադյան

Էլեկտրոնային փոստ՝ history@sci.am և patminst@sci.am

Կայքէջ՝ www.academhistory.am

Մասնագիտական խորհուրդ 004՝ «Հայոց պատմություն»

Նախագահ՝ ակ. Ա. Մելքոնյան, գիտքարտուղար՝ պ.գ.թ. Հ. Մուրադյան

8. Տվյալներ կադրերի վերաբերյալ.

ա) մինչև 35 տարեկան քանի՞ գիտնական է (այդ թվում՝ կին) զբաղեցնում ղեկավար պաշտոններ -

բ) աշխատանքի է ընդունվել երիտասարդ 4 մասնագետ, այդ թվում՝ կանայք 1, ազատվել է 10, այդ թվում կանայք՝ 3

գ) մինչև 35 տարեկան՝ 11 գիտաշխատող, 35-ից 60՝ 40 գիտաշխատող, 60 և ավելի տարիքի գիտաշխատողների թվաքանակը՝ 21:

9. Հաշվետու տարում պաշտպանված դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների քանակը:

Օրինակ՝ Պաշտպանվել են 13 թեկնածուական ատենախոսություններ:

Պաշտպանվել է 1 թեկնածուական ատենախոսություն:

10. Տեղեկություններ հաշվետու տարում պատվավոր կոչումների և պարգևատրումների արժանացած գիտնականների մասին -----

11. Գիտության և կրթության ոլորտում համագործակցությունը ՀՀ բուհերի և այլ կազմակերպությունների հետ՝ համատեղողների թվաքանակն ըստ կազմակերպությունների՝

ՀՀ ԳԱԱ Հրաչյա Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտ-1

ՀՀ ԳԱԱ գիտակրթական միջազգային կենտրոն (Մագիստրատուրա) – 2

Մատենադարան-2

Երևանի պետական համալսարան-5

Վ. Բյուրախյանի անվան լեզվաբանական համալսարան-1

Երևանի պետական տնտեսագիտական համալսարան-1

Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարան-2

Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի հենակետային վարժարան - 1

Հայ-ռուս (Սլավոնական) համալսարան - 1

Գավառի պետական համալսարան - 1

Գորիսի պետական համալսարան - 1

Երևանի «Գլաձոր» համալսարան - 1

Եվրոպական համալսարան-2

ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիր - 1

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Գևորգյան հոգևոր աստվածաբանական ճեմարան-1

Սևանի Վազգենյան հոգևոր դպրանոց-1

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան-1

Հայաստանի գեղարվեստի պետական ակադեմիա-1

Երևանի թատրոնի և կինոյի պետական ինստիտուտ-1

Կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն հիմնադրամ-1

Հայաստանի ամերիկյան համալսարան-1

Երևանի Պ. Զայկովսկու անվան երաժշտական միջնակարգ մասնագիտական դպրոց-1

«Շահամիր Շահամիրյան»-ի անվան կրթահամալիր-1

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲՀ «Ուսումնա-սպորտային համալիր» հիմնարկ-1

«Սիվիլնեթ» լրատվական կայք-1

Հայաստանի Հանրային ռադիո-1

«ՎԷՄ» համահայկական հանդես -1

«Բանբեր հայագիտության» հայագիտական միջազգային հանդես-2

Համատեղ հրապարակումներ՝

Հայաստանի Հանրապետության վետերանների միավորման հետ մեկ գիրք

ՀՀ ԳԱԱ Փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և իրավունքի, Արևելագիտության, Արվեստի ու Երկրաբանության ինստիտուտների, ԵՊՀ հետ մեկ գիրք

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության հետ մեկ գիտաժողով

11. Տեղեկություն համատեղ միավորումների (ամբիոններ, լաբորատորիաներ և այլն) մասին:

Աղյուսակ 1

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի 2019 թ. թեմատիկայի ամփոփ տվյալներ

№	Կազմակերպությունը	Թեմաների կամ պայմանագրերի թիվը (ո) և ֆինանսավորման ծավալը (X հազ. դր.)			
		Նպատակային ֆինանսավորում	Բազային ֆինանսավորում	Թեմատիկ ֆինանսավորում	Տնտ.պայմանագրեր
1	2	3	4	5	6
1	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	-	3 թեմա 142.088,3	2 թեմա 8.059,5	-

Աղյուսակ 2

Արտոնագրային ցուցանիշներ

չկան

№	Կազմակերպությունը	Արտոնագրերի հայտերի թիվը	Դրական որոշումների թիվը	Ստացված արտոնագրերի թիվը
1	2	3	4	5

Աղյուսակ 3

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի անցկացրած հանրապետական և միջազգային գիտական միջոցառումները

N	Միջոցառման անվանումը	Անցկացման վայրն ու ժամանակը, կազմակերպիչները	Մասնակիցների թիվը	
			Ընդամենը	այդ թվում արտ. երկրներից
1	Կարո Ժամխարյանի «Կրթամշակութային կյանքը և հայապահպանության խնդիրները Սիրիայի և Լիբանանի հայկական համայնքներում 1920-1930-ական թթ.» գրքի շնորհանդես	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի նիստերի դահլիճ, 17.05.2019 թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	100	

2	Ֆրիբուրգի համալսարանի դոկտոր, Շվեյցարիայի կրոնների խորհրդի ընդհանուր քարտուղար Աբել Մանուկյանի «The origins of the Hnchakian party in Geneva and the legacy of the twenty gallows, Yerevan., 2019» գրքի շնորհանդես	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի նիստերի դահլիճ, 24.05.2019 թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	75	8
3	«Միացյալ Հայաստանի անկախության 1919 թ. մայիսի 28-ի ակտը. պատմություն եւ արդիականություն» թեմայով միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Միացյալ Հայաստանի անկախության հայտարարման 100-ամյակին	ՀՀ ԳԱԱ նախագահության նիստերի դահլիճ, 24.05.2019 թ., Հայ Ցեղափոխական Դաշնակցություն ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	2	
4	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի Երիտասարդ գիտաշխատողների XXXX գիտական նստաշրջան	ՀՀ ԳԱԱ գիտաժողովների տուն (ՀՀ Կոտայքի մարզ, գ. Արզական) 1-3.11.2019 թ. ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	12	
5	«Սիրիական ճգնաժամը և հայ համայնքի առջև ծառացած մարտահրավերները» խորագրով դասախոսություն: Զեկուցող՝ պ.գ.թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտաշխատող Սարգիս Գրիգորյան	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի նիստերի դահլիճ, 22.11.2019 թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	25	

6	«Զարգացած միջնադարը Կիլիկյան Հայաստանում. կապիտալ, ամուսնական ունեցվածք, օժիտ, կնոջ իրավական կարգավիճակ» խորագրով դասախոսություն: Բանախոս պ.գ.թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Զոհրաբ Գևորգյան	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի նիստերի դահլիճ, 10.12.2019 թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	25	
7	Արա Սոխակյանի «Հանրագիտակ հայոց պատմության աղբյուրագիտության. հնագույն ժամանակներից մինչև XVIII դարի վերջը» գրքի շնորհանդես	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի նիստերի դահլիճ, 10.12.2019 թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ		
8	«Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի 90-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութերի ժողովածու»-ի շնորհանդես	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի անվան սրահում, 18.12.2019 թ., ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	25	1

Աղյուսակ 4

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի աշխատակիցների արտասահման (այդ թվում՝ ԱՊՀ երկրներ) կատարած գործունեություններ

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Գործուղված գիտնականների թվաքանակը		
			Գիտաժողովների և մասնակցելու	Համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	Բանակցությունների և քննարկումների համար
1	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	Վրաստան	3		1
2		Ֆրանսիա		1	
3		Ռուսաստան	6		
4		Հունաստան	1		
5		Լիբանան	1		
6		ԱՄՆ	1		
7		Ռումինիա	1		
8		Բուլղարիա		1	
9		Ղազախստան	1		
10		Ավստրալիա	1		
11		Իտալիա	1		
12		Ֆրանսիա	1		

Աղյուսակ 5

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում արտասահմանյան գիտնականների ընդունելություն

№	Կազմակերպությունը	Երկիրը	Ընդունված գիտնականների թվաքանակը		
			Գիտաժողովների և մասնակցելու	Համատեղ գիտական աշխատանք կատարելու	Բանակցությունների և քննարկումների համար
1	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	Լիբանան		1	

2		Իրաք		1	
3		Շվեյցարիա			1
4		Վրաստան			2

Աղյուսակ 6

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի միջազգային դրամաշնորհներ

N	Կազմակերպությունը	Թեմայի անվանումը	Հիմնադրամի կամ կազմակերպության անվանումը	Դրամաշնորհի ժամկետը		Ֆինանսավորման ծավալը (\$, €, դր., руб.)		Թեմայի ղեկավարը
				սկիզբ	ավարտ	ընդհանուր	2019 համար	
1	2	3	4	5		6	7	8

Աղյուսակ 7

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտաշխատողների 2019 թ. հրապարակումների ընդհանուր քանակը

N	Կազմակերպությունը	Մենագրություններ, ժողովածուներ, գրքեր		Ուսումնական ձեռնարկներ, դասագրքեր		Հոդվածներ, զեկուցումներ		Թեզիսներ	
		Հանրապետ.	Արտասահմ.	Հանրապետ.	Արտասահմ.	Հանրապետ.	Արտասահմ.	Հանրապետ.	Արտասահմ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	21	2	1	-	150	20	14	7

Աղյուսակ 8

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի ասպիրանտների թվաքանակը

№	Կազմակերպությունը	Ասպիրանտների քանակն (այդ թվում՝ կանայք) առ 01.01.2019 թ.		Հաշվետու տարում ասպիրանտուրա են ընդունվել (այդ թվում՝ կանայք)	
		ա/կ.	ա/չկ.	ա/կ.	ա/չկ.
1	Պատմության	1	3	-	-

	ն ինստիտուտ				
--	-------------	--	--	--	--

Աղյուսակ 9

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում գործող մասնագիտական խորհրդի վերաբերյալ

N	Կազմակերպությունը	Ատենախոսության խորհրդի ծածկագիրը	Մասնագիտության ծածկագիրը և անվանումը	Խորհրդի նախագահը, գլխավոր տնօրենը (գիտ.աստիճան, աստիճան, ազգանուն)	2019թ. կազմակերպության աշխատակիցների կողմից պաշտպանված ատենախոսությունների թիվը	
					դոկտորական	թեկնածուական
1	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	004	Է.00.01 (Հայոց պատմություն) Է.00.05 Վատմագրություն, դրամագիտություն)	պ.գ.դ., պրոֆ., ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Ա. Մելքոնյան պ.գ.թ., դոցենտ Հ. Մուրադյան		1

Աղյուսակ 10

ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի աշխատողների թվաքանակի ամփոփ տվյալներն առ 01.01.2020 թ.

N	Կազմակերպությունը	Աշխատողների ընդհանուր թիվը	Գիտական աշխատողների ընդհանուր թիվը	ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ	ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ	Գիտության դոկտորներ	Գիտության թեկնածուներ
1	ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ	102	72	1	1	17	42

Ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Ա.Ա. Մելքոնյան

Ինստիտուտի գլխավոր տնօրեն, պ.գ.թ., դոցենտ

Հ.Ղ. Մուրադյան

ANNUAL REPORT

On the Main Results of the Scientific and Scientific-Organizational Activities of the Institute of History of NAS RA for 2019

1. The most important results.

Within the framework of the theme "The Armenian Statehood from the Ancient Times to 1918" (the head is the Academician of the NAS RA A. Melkonyan), the socio-political life of Western Armenia in 1917-1918 was studied on a broad source-based basis, in particular, the problems of the protection and fall of Erzurum as a result of the military-political activities of the Transcaucasian authorities - the Commissariat and the Seim, the Armenian national bodies, parties, individuals.

Within the framework of the theme "Armenia and Armenians in the Newest Period. The Armenian Question and the Armenian Genocide" (headed by Dr. K. Khachatryan), the territorial, demographic, cultural and material losses of the Armenian people caused by the Genocide were introduced on the basis of the archival documents, eyewitness accounts, press reports and studies by various researchers. The proposals on methodological bases of the compensation process, overcoming of the consequences of the Armenian Genocide were made.

The work was carried out after the adoption of the pan-Armenian Declaration on the occasion of the 100th anniversary of the Armenian Genocide on the initiative of the Department of Armenian studies and social Sciences of the national Academy of Sciences of the Republic of Armenia.

4. The applied working out (no).

Director of the Institute of History,
Academician of NAS RA

A. A. Melkonyan

Scientific Secretary of the Institute of History,
Candidate of History, associate professor

H. Gh. Muradyan

О Т Ч Е Т
об основных результатах
научной и научно-организационной деятельности
института истории НАН РА за 2019 г.

1. Наиболее важные результаты.

В рамках темы «Армянская государственность с древнейших времен до 1918 года» (руководитель академик НАН РА А.Мелконян) на широкой источниковедческой основе была изучена общественно-политическая жизнь Западной Армении в 1917-1918 гг., в частности, проблема защиты и падения Эрзрума в результате военно-политической деятельности властей Закавказья - Комиссариата и Сейма, армянских национальных органов, партий, отдельных лиц.

В рамках темы «Армения и армяне в новейший период. Армянский вопрос и Геноцид армян» (руководитель д.и.н. К. Хачатрян), на основе архивных документов, свидетельств очевидцев, материалов прессы и исследований различных исследователей были представлены территориальные, демографические, культурные и материальные потери армянского народа, причиненные осуществлением Геноцида, определяются их объемы и последствия, а также делаются предложения по методологическим основам процесса компенсации-преодоления последствий Геноцида армян.

Работа была проделана после принятия Всеармянской декларации в связи со 100-летием Геноцида армян по инициативе отделения арменоведения и общественных наук НАН РА исследовательская группа, занимающаяся проблемами преодоления последствий Геноцида армян.

2. Результаты, полученные базовым финансированием:

В рамках темы «Армянская государственность с древнейших времен до 1918 года» (руководитель академик НАН РА А. Мелконян) были изданы:

- Работа А-До (Тер-Мартirosян Ованнес) «Рождение армян" (подготовили к изданию В. Казахеян, Р.Гаспарян, Р. Саакян, О.Саакян), посвященная участию армян в Первой мировой войне, которая также охватывает период истории РА 1917-1920 годов. Работа изложена непосредственным участником событий и является уникальным произведением для изучения событий указанного периода.

- Работа Гегам Ованнисяна "Арпиар Арпиарян. Общественно-политические взгляды и деятельность», представляет общественно-политические взгляды и деятельность видного деятеля армянского национально-освободительного движения, писателя, публициста конца XIX - начала XX веков Арпиара Арпиаряна (1851-1908).

На основе использованных в монографии первоисточников, прессы, архивных материалов и мемуаров современников, в работе всесторонне представлена публицистическая, национально-общественная и партийная деятельность А. Арпиаряна:

В рамках темы «Армения и армяне в новейший период. Армянский вопрос и Геноцид армян» (руководитель д.и.н. К. Хачатрян) были опубликованы.

- Сборник Ованеса Туманяна «Новоявленные документы» (в обработке А.К.Сукиасяна). В сборник вошли новые документы, освещающие многослойную общественную деятельность великого армянского поэта, а также документы, связанные с празднованием пятидесятилетия и шестидесятилетия Ованеса Туманяна, публикациями, распространением и оценкой его произведений. В хронологическом аспекте данные документы относятся к 1918-1929 гг.

- Книга К.А. Арутюняна “Воины-армяне в боях за Белоруссию в Великой Отечественной войне”. В книге на основе нововыявленных фактических материалов из Центрального архива МО РФ, Национального архива Республики Беларусь, Архива кабинета Великой Отечественной войны

Института Истории НАН РА и других архивов, соответствующей литературы и материалов печати, освещены страницы героического участия воинов-армян в боях за Белоруссию в Великой отечественной войне.

- Книга К.А. Арутюняна “Воины-армяне в боях за Крым и Керчь. 1941-1944”. В книге на основе нововыявленных архивных документов из Центрального архива МО РФ, Центрального военно-морского архива МО РФ, Российского государственного военного архива, Центрального архива ФСБ РФ, Российского государственного архива социально-политических исследований, Национального архива Армении, соответствующей литературы и материалов печати всесторонне освещено участия воинов-армян в боях за Крым и Керчь в 1941-1944. Приведены уточненные списки Героев Советского Союза-армян, удостоенных этого звания в боях за Крым и Керчь.

В рамках темы «Источниковедение и историография» (научный руководитель А. Шахназарян) было опубликована работа Г. Махмурян «Армения в политике США 1917–1923 гг.», в которой на основе богатого архивного материала представлена история Армянского вопроса, в частности, проблемы самосохранения, защиты, государственного строительства и внешней политики Республики Армения 1918-1920 гг., ее взаимоотношения с Соединенными Штатами Америки, включая аспекты мандата и широкомасштабной гуманитарной помощи. Подробно проанализирована работа президента и Госдепартамента, место и участие дипломатов и правительств РА и США в работе Парижской мирной конференции, в подписании Севрского договора. Детально представлены деятельность американских миссионеров, общественных благотворительных организаций Американского комитета помощи на Ближнем Востоке и Помощи на Ближнем Востоке в Армении и Закавказье в указанные годы.

3. Результаты тематического финансирования.

В рамках темы «Белые страницы повседневной жизни советской Армении (1940-1960-е годы)» (рук. д.и.н., проф. К. Хачатрян) изданы 1 книга, 4 научные статьи и представлены 3 доклада на республиканских и международных конференциях.

В книге «Эпизоды истории повседневной жизни Советской Армении (1920–1930-е годы)» обобщены фрагменты истории будней периода 1920-1930-х годов, а также теоретические части проблемы. В опубликованных статьях и представленных на конференциях докладах, на основе недавно открытых документов, которые в советское время считались закрытыми, были рассмотрены некоторые из «белых страниц» повседневной жизни Советской.

Изучены будни советских армянских сел в годы Великой Отечественной войны; проявления повседневной жизни репатриантов, прибывших в Советскую Армению в ходе Великой репатриации 1946-1948 годов, стоящие перед ними проблемы, противоречия между двумя частями одного и того же народа, в том числе проявления повседневной жизни репатриированных деятелей искусства; Практика мелкого хищения государственного имущества, являющегося одной из особых сторон повседневной жизни Советской Армении в 1960-х годах и т.п .

4. Прикладных разработок нет.

Директор института,
академик НАН РА

А.А. Мелконян

Ученый секретарь, к. и. н., доцент

А.Г. Мурадян